

stus tantam constanter pati potuit? Deus enim erat. Quid enim Deus non posset? At nos homines tantum, infirmi ac debiles sumus. Aspice igitur castra sanctorum, intuere agmina Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum: num vel unum quiescere atque otiosi vides? Quid? Isaias secatur, Hieremias lapidatur, Ezechiel interficitur, Joannes Baptista capite punitur, Petrus et Andreas crucifiguntur, Paulus, et Jacobus gladio occiduntur, Bartholomæus excoriatur, Jacobus de pinna templi præcipitatur. Audi vero quid Apostolus de se, et Apostolis cæteris dicat: *Usque in hanc horam; inquit, et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis cadimur, et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris: maledicimur et benedicimus, blasphemamur et obsecramus: persecutionem patimur et sustinemus: tamquam purgamenta hujus mundi facti sumus, omnium perisema usque adhuc. Et alio loco de sanctis omnibus: Alii vero, inquit, ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carcere; lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. Circue-runt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignum non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis et in cavernis terræ. Quis nostrum vel minimam partem horum unquam sustinuit? At isti omnes homines erant, carnem et ossa gestabant, et quod potuerunt, non in se potuerunt, sed in Domino Deo suo. At vehementer fallitur, et toto cælo aberrat, qui per aliam viam et portam, quam per viam et portam crucis se ad veram beatitudinem et felicitatem pervenire posse confidit.*

Quæ cum ita sint, auditores, ex tam nobili corio calceos nobis conficiamus, et spinas ac tribulos non tam fugiamus, quam conculcemos, et cum mundus, et caro ad quiescendum nos invitant, cum fortissimo illo Uria respondeamus: *Dominus meus Joab, et omnes servi domini mei super faciem terræ manent, et ego ingrediar in domum meam, ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea?* Absit hoc a me, non faciam rem hanc. Quid? Imperator meus Christus descendit in campum, jejunit, orat, vigilat, tentatur, vulneratur, occiditur: et omnes servi Domini mei, tribuni et centuriones, Prophetae, Apostoli, Martyres, Confessores, omnes sunt in acie, omnes in solo et pulvere, cum aereis potestatibus fortiter pugnant, vulnera et plagas accipiunt, et patiendo ac moriendo triumphos ac palmas inveniunt, et ego umbram et delicias quæram? Absit hoc a me, Non faciam rem hanc. Ita, fratres mei, ita, quæso, omnes respondeamus, et illi, qui crucem inopia vel aegritudinis vel alterius tribulationis ferunt, læto atque alacri sint animo, spem bonam concipiant, scient se ad castra Domini et sanctorum pertinere, et tempore suo stipendium magnum laboris et coronam immortalem patientiæ percepturos: illi vero, qui divites et fortunati sunt, et fere nihil quod patiantur habent, querant et ipsi crucem suam, crucem penitentiae, crucem eleemosynarum, divites fiant in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi thesauros in cælo: et ipsi quoque misericordiæ et pietatis mercedem recipient a rege regum Jesu Christo, qui est in sæcula benedictus. Amen.

CONCIO VIII.

DE TRIBULATIONE

SYNOPSIS

Duo præsentis concione proponuntur pertractanda, cur scilicet Sacramentum Eucharistiæ Evangelium pacis dicatur: et qua ratione illud ipsum tam prosperitatis, quam tribulationis tempore prosit. Manifestatur, ad verum pacem tria requiri; justitiam esse parentem pacis, hancque et cælo esse delatam. Triplex deinde asseritur ratio, cur Evangelium pacis, dicatur SS. Eucharistiæ. Præterea quomodo tribus modis eodem Eucharistiæ nobis in prosperis auxilio sit, ostenditur. Quomodo item tribus aliis modis tribulationibus præsto sit, nimirum possessione dominicam in memoria revocando; admirabilis patientiæ speculum ob oculos ponendo, ubi non vere penitentes Judæi et Judæis assimilantur; denique instar panis subinericiæ vires augendo et roborando, ubi frequens communio suadet, rara vero Diabolum suadere convincitur. Pars altera ultima Christiani militis arma explicat, nempe scutum, quod est fides. Quas utilitates offerat in prosperis fides narratur, docet enim, alta his terrenis multo sublimiora bona inveniri post hanc vitam. Deinde tria detegit vitia, quibus terrena omnia bona laborant, quod parum durent, quod non faciant, et quod de iis exacta Deo sit reddenda ratio. In tribulatione vero ex ea sex erunt veritates. Prima, nullam tribulationem gravio-rem esse peccato. Secunda, nullam tribulationem nobis supervenire nisi a Dei manu profectam. Tertia, non esse murmurandum de divina justitia et providentia. Quarta, omnes homines esse peccato obnoxios. Quinta, tribulationem a Christo summum decus ac-

cepisse, ac proinde non ægre eam ferre oportere. Sexta, tribulationes esse magni æstimandas, quæ singula exacte pertractantur.

Quemadmodum in omnibus sacris, festisque diebus, auditores optimi, nullum Ecclesia Catholica, mater nostra, majore gaudio ac lætitia venerat et colit, quam eum, quo agitur Paschæ celebritas et illustrissimum de morte Christi triumphus: ita in omnibus, quæ de cælo accepimus, summis divinisque muneribus, nullum neque majus, neque gratius esse solet, quam donum tranquillitatis et pacis, qua non solum ii, quibus mentem, et rationem Deus attribuit, sed etiam animalia bruta et fruges et arbores, ac ut longius multo progrediar, etiam terræ et maria lætari mihi videntur. Quare cum hujus diei lætitia et celebritate mirifice oratio nostra consentiet, si de Evangelio pacis, ut concione superiore promisimus, disseramus. Etenim duo maxima atque utilissima Sacramenta, si memoria tenetis, Apostolica illa sententia: *Calceati pedes in præparationem Evangelii pacis*, nobis a Spiritu sancto diximus commendari; nomine calceorum penitentiam, Evangelio pacis Eucharistiæ. Ac de calceis quidem penitentiae comparandi et induendis tota superiore hebdomada, ut par est, solliciti fuimus, in his vero paschalis feris in Evangelio pacis debito honore suscipiendo, et vero Paschali Agno comedendo toti summo jure occupati esse debemus. Quare de Evangelio pacis duo quædam, si placet, breviter exponamus scilicet cur Eucharistiæ Sacramento potissimum tribuatur? et ad quem modum, tam in prosperitate, quam in tribulatione nos juvet?

Quæ igitur causa est (ut a primo incipia-

mus) cur Sacramentum Eucharistiæ pacis Evangelium nominetur? Quid habet cognitionis Agnus Paschalis cum Evangelio pacis? Facile id exponam, auditores, si prius de ipsa pace pauca quædam dixerō. Tria sunt quæ sua significatione pacis vocabulum complectitur et sine quibus pax esse aut intelligi nullo modo potest, scilicet conjunctio voluntatum et animorum, bonus et rectus ordo rerum copularum, et ejus ordinis firma stabilitasque tranquillitas. Conjunctio voluntatum et animarum quantum ad pacem constituendam necessaria sit, externa signa, quæ in componenda pace adhiberi solent, satis apte demonstrant. Neque enim alia de causa, qui ad pacem et amicitiam redeunt, dexteræ jungunt, seque amplectuntur et osculantur, quam ut ostendant, ita voluntates animosque pacis fodere copulari, sicut manus et ora et pectora mutuo complexu et osculo conjunguntur. « Pars mihi pacis erit » ait quidam apud poetam « dextram telegisse tyranni. » Verumtamen ista conjunctio, si recto ordine careat, vera et bona pax non erit, ut si uxor dominetur viro, si filius patri, si servus domino, si corpus animo, si caro spiritui, si sensus rationi, et in eo quiescant et conveniant, conjunctio tamen erit, pax certe non erit: nisi illa fortasse, de qua Dominus ait: *Non veni pacem mittere, sed gloriam.* Si quidem pax vera munus Dei est: quæ autem a Deo sunt, ordinata sunt. Neque vero quicumque rectus ordo, sed ordo stabilis et tranquillitas ad veram et bonam pacem constituendam requiritur. Quocirca B. Augustinus recte pacem definit, ordinis tranquillitatem.

Porro quasi parens et nutrix ac veluti custos pacis justitia est. Justitia quidem civilis et humana, humanam et civilem pacem: justitia vero cœlestis atque divina, quæ charitas est, divinam et cœlestem pacem efficit et conservat. Unde lites et contentiones, bella et tumultus inter homines? An non ex eo, quod unus alterius bona injuste possidere ac retinere cupit? Tollatur ergo injustitia, et pax erit. Pari ratione, unde tribulationes, morbi, penurie, terremotus, tonitrua, fulmina, grandines, siccitates? An non ex inimicitia, quam Deus gerit cum homine? Et unde hæc inimicitia? Ex iniquitate, ex eo, quod homo vel Deum non diligit, sicut debet, vel non diligit quantum debet, et sæpe magis homines offendere timet, quam Deum et sua commoda, suas utilitates, suas volu-

ptates injustissime antepōnit Deo. Tollatur hæc iniquitas, succedat charitas, vera divinaque justitia, et pax erit. Nam *Non est pax impiis, dicit Dominus.* Et Isaias inquit: *Erit opus justitiae pax.* Et Sanctus David: *Justitia et pax osculatae sunt.* Et alio loco: *Declina a malo et fac bonum: inquire pacem et persequere eam,* tamquam si apertius diceret. Tu quidem pacem desideras, nec immerito: nam pulchra et formosa est valde, sed frustra laboras, frustra fatigaris in ea quærenda nisi in domo matris ipsius justitiæ illam quaeras. Ergo *Declina a malo et fac bonum,* quod justitiæ: et tunc demum *Inquire pacem et persequere eam.* B. quoque Augustinus octuagesimum tertium Psalmum exponens: « Fac justitiam, » inquit, « et habebis pacem: diligunt se mater et filia. Osculantur se justitia et pax: si parentem et amicam pacis non amaveris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. » Si igitur pacem habere cupis, quare litigas cum justitia? Ecce justitia dicit tibi, ne frueris, et tamen non audis. Ne forniceris, et tamen non audis. Non facias alteri quod tu pati non vis, et non dicas alteri, quod et tibi dici non vis, et non audis. Itaque es inimicus amicæ meæ; inquit pax, et hostis matris meæ; et me amicum putas habere? falleris vehementer. Nam ubicumque justitiam esse videro, et ego statim ad eam osculandam advolabo.

Hanc pacem, auditores, nobis Filius Dei attulit de cœlo, et moriendo et resurgendo confirmavit, qui ut Apostolus ait: *Traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter justificationem nostram; ut justificati per fidem pacem habeamus ad Deum.* Ipse enim est *pax nostra qui fecit utraque unum: et in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, et per eum reconciliare omnia in ipsam, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris sive quæ in cœlis sunt.* Atque idcirco, sicut in die natalis ejus Angeli cænebant: *Gloria in altissimis Deo et in terra pax hominibus bonæ voluntatis;* sic in die resurrectionis primum verbum, quod ad discipulos loqui voluit, illud fuit: *Pax vobis.*

Quæ cum ita sint, facile, nisi fallor, intellegemus, cur Eucharistiæ Sacramentum Evangelium pacis nominetur. Nihil enim est aliud panis ille cœlestis, quam bonus quidam nuntius in pacis signum presentis et inchoatæ, pignus futuræ atque perfectæ. Si quidem per divinissimum Christi convivium, mens impletur gratia, et futuræ gloriæ nobis pignus

datur. Si te ad mensam suam Deus vocat, et tu libenter accedis et cibus ejus plane regiis veseris, nonne signum est te cum eo jam redidisse in gratiam et pace atque amicitia ejus frui? Neque enim hostes et inimici, sed amici et familiares invitatur ad mensam. Deinde si in hac valle miseriarum, in exilio, in carcere, in stabulo, ubi cum bestiis et feris habitamus, Deus tam excellenti cibo, pane cœlesti atque Angelorum nos alit, quid, quæso, in regno cœlorum, in patria, in domo ipsa fiet? Est igitur Eucharistia verum signum præsentis charitatis, et pignus certum futuræ gloriæ atque adeo perfectæ divinæ pacis Evangelium. Huc accedit, quod panis iste divinus, cum cibus sit animæ, ad istam alendam institutus, juxta verbum Domini: *Qui manducat me et ipse vivet propter me,* id proprium habet, ut conservet atque augeat charitatem, quæ est ille vivificus calor per quem vitam cœlestem ac divinam animæ vivunt. Quod si conservet atque augeat pacem, certe etiam conservat atque augeat pacem, quæ ut ante diximus a charitate seu justitia, tamquam a matre filia, separari non potest. Habemus igitur Eucharistiæ Sacramentum cur pacis Evangelium nominetur.

Nunc ad illud veniamus, quemadmodum in tribulatione et prosperitate nos juvet. Quomodo juvat in prosperitate? Tribus modis. Primum enim exemplo Domini, ad mensam ipsius discis non superbe sapere, neque viles atque abjectos homines contemnere, quamvis tibi magnus, et potens videaris. Nam si Deus rex regum ad mensam suam omnes admittit, et tam splendide, tam magnifice, tam laute excipit pauperes, quam divites, obscuros, quam nobiles, parvos, quam magnos, quis tu es, qui conservos tuos te fortasse meliores, quod terrenis facultatibus careant, et non tam bonis vestibus induuntur, tibi contemnendos ac despiciendos putes?

Deinde nunquam, puto audivisti in mensa Domini a Sacerdotibus dici: Tu quis es? Magnus princeps es? Sedeat ergo vestra majestas in throno illo sublimi. Et: Tu quis es? Nobilis quidam comes? Bene, sta igitur ibi juxta regem. Et: Tu quis es? Homo miser et mendicatus? Itane? Maneas igitur procul in extremo templo, aperto capite, et flexis genibus et expecta donec isti magis et nobiles viri cœnam suam absolverint: tum si quid supererit, dabitur tibi. Non ita profecto: sed vides non minus regibus et imperatoribus,

quam vilissimis eorum servulis, necesse ad hanc mensam non sedere, non fabulari, non respicere huc atque illuc, sed aperto capite, flexis genibus, junctis manibus, cum timore ac tremore consistere. Quæ cum ita esse videas, mirum certe est, si non dicis apud te ipsum, ego non tantus sum, quanti me ipsum facio: neque istæ opes, vel honores quibus cæteris antecellere videor, me vere majorem et nobiliorem cæteris reddunt. Nam si vere major et nobilior essem, cur in mensa Domini locum nobiliorem non haberem? Cur tamquam unus de turba mendicorum sederem? Cur mihi non amplius, quam cæteris daretur? Num injustus aut invidus est Deus? Fallitur ergo, fallitur qui ex rebus istis terrenis, quæ malis et bonis sunt communes, verum splendorem et nobilitatem metitur.

Postremo exemplum clarissimum sanctæ humilitatis tibi ante oculos Eucharistiæ ponit, si tamen oculos ad hoc videndum aperire dignaris: nempe cœlestis ille panis non solum ignominiam et dolores Christi patientis, sed etiam gloriam et triumphum resurrectionis representat. Hinc enim statim post consecrationem hostiæ salutaris Sacerdotes dicunt: « Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta ejusdem Filii tui Domini nostri, tam beatæ passionis, nec non et ab inferis resurrectionis, sed et in cœlis gloriôsæ ascensionis, » et quæ sequuntur. Dominus autem cum ab inferis victor mortis et peccati rediisset, et corpus gloriosum atque immortale jam induisset, et possessionem regni sempiterni a patre recepisset, vitam viveret, multo quam antea nobiliorem et beatiorem, tamen non propterea piscatorum suorum est oblitus, sicut ii faciunt, in quibus honores mutant mores, et qui si gradum aliquid dignitatis ascendunt, non amplius amicos veteres agnoscunt. Non ita Dominus facit, sed ad suos pauperes, ad suos piscatores, solita benignitate veniebat, loquebatur, nec minus comiter et familiariter quam antea, denique etiam fratres suos eos vocabat: *Vade, inquit ad Magdalenam, ad fratres meos, et dic eis: Ascendo ad patrem meum et Patrem vestrum, Deum meum et Deum vestrum.* Disce igitur et tu, si Dominum tuum imitari non dedignaris, in quamvis illustri gloria, et quamvis magnis honoribus humilitatem, non te elatas super alios, non tibi turpe esse ducas versari cum pauperibus, eosque et verbis et rebus consolari.

Veniamus nunc ad bellum tribulationis. Quomodo Sacramentum istud in tribulatione nos iuvat? Tribus aliis modis. Principio siquidem, ut ante dicebamus, dominicam passionem et mortem ad memoriam nobis revocat. Quocirca cum ad sacram communionem accedis, apud te ipsam dicere debes: Si Filius Dei tanta pro me vilissimo vermiculo pati voluit, quanta mihi hoc Sacramentum magnum repræsentat, quid magnum est, si aliquid ego pro ejus gloria et mea salute patiar? Et si ipse vitam mihi semel donavit, cum me de nihilo fecit, et eam deinde tam benigne restituit, cum in cruce pependit, et nunc iterum vitam donat per hoc admirabile Sacramentum, et rursum quoque vitam æternam donabit in cœlo: si ipse, inquam, mihi vitam toties tam liberaliter donat, numquid est æquum, ut ego vitam meam pro ejus amore atque honore vel semel impendam? Nonne B. Apostolus ait: *Ideo Christus pro omnibus mortuus est, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et resurrexit?* Certe magnus Basilus in utroque libro de Baptismate docet, nos cum ad mysteria percipienda accedimus, nova quadam ratione novoque pacto obligari ad vitam pro Christo, si opus erit, libenter ponendam. Id quod etiam B. Augustinus ex libro Proverborum ostendit: «Nimirum, inquit, hoc est, quod legitur, in proverbis Salomonis, si sederis cenare ad mensam potentis, considerans intellige, quæ apponuntur tibi, et sic mitte manum tuam sciens, quia te talia oportet præparare. Nam quæ mensa est potentis, nisi unde sumitur corpus et sanguis ejus, qui animam suam pro nobis posuit? Et quid est ad eam sedere, nisi humiliter accedere? Quid vera considerare et intelligere, quæ opponuntur tibi, nisi digne tantam gratiam cogitare? Quid postremo sic mittere manum, ut scias, quia talia te oportet præparare, nisi quod jam dixi, quia sicut pro nobis Christus suam animam posuit, sic et nos debemus animas pro fratribus ponere?» At si vitam ponere, auditores, et sanguinem totum profundere pro Dei gloria Eucharistia nos docet, quanto magis injurias et contumelias, fame diminutionem et fortunarum direptionem, et alia minora atque leviora æquo ac libenti animo pati docebit, si ad ejus scholam humiliter et frequenter accedere volerimus?

Deinde juvat etiam mirum in modum Eucharistiæ Sacramentum, cum nobis admirabi-

bile quoddam patientiæ speculum ante oculos ponit. Nonne insignis illa patientia fuit, qua Dominus Judæ proditori osculum non negavit? At quot modo Judas putatis fere diebus singulis Christus patitur? Quam multo ante paucos dies Dominus videbat, quo toto anno luxuria, avaritiæ, crapulæ, ebrietati operam dederant; deinde vero confessione peccatorum leviter peracta, sine ullo dolore, sine ullis lacrymis, sine ullis dignis penitentiæ fructibus, ad eum osculandum ac recipiendum venturi erant, et paulo post novis peccatis rursum vendituri atque ejecturi. Qui quidem impios Judæos egregie imitantur, qui in dominica palmarum cum cantu et celebritate Domino occurrerunt, et suam civitatem summa lætitia exceperunt, et post paucos dies eundem Dominum coram Pilato ingratiissimi negaverunt, nec solum vocibus crucifixerunt, sed etiam ad eum damnandum venientem, et repugnantem præsidem suis clamoribus coegerunt. Hos, inquam, impios et ingratos Judæos imitantur illi, qui in his Paschalibus feriis Christum cum gaudio et lætitia receperunt, et post paucos dies illum rursum cum ignominia et dedecore novis peccatis ejiunt. Poterat vero Christus si voluisset, vel tam iniquos homines repente occidere, vel in lapidem aut in aliam formam species illas sacramentales commutare, quod non semel, sed sæpius legitur esse factum, et tamen nihil agit horum, sed incredibili patientia, tam atroces injurias tolerat ut homines peccatores ad veram et seriam penitentiam aliquando perducat. Sane tanta est quorundam hominum iniquitas atque perversitas, ut cum Dei mansuetudine et patientia suis ipsis sceleribus et flagitiis contendere videantur. Deus dicit: Ego tibi dabo divitias, beneficia, dignitates, honores, atque ad extremum me ipsum in Sacramento recipis, ut vel muneribus provocatus præcepta me custodias. Et homo dicit: Et ego profundam omnia, ludam tolos dies, donabo meretricibus, lenonibus, potatoribus, neque de Deo, neque de anima salute unquam cogitabo: et si paucis vel avarus esse debeam, tunc solum ero cum pauperibus quando elemosynas tribuere oportebit. Quid vero Deus? Patitur, sustinet, expectat, atque ad pacem, ad amicitiam, ad mensam, ad convivium suum eos recipere paratus est, si modo præferentur scelerum eos peniteat, ac meliorem vitam -n posterum polliceantur. Ejusmodi vero tam

præclarum patientiæ speculum, quantum, quæso, nos ad nostras tribulationes fortiter perferendas juvaret, si in eo sæpe oculos nostros defigeremus?

Sed postremo etiam juvat Eucharistiæ sacramentum ad eum modum, quo panis subcinericius juvit Eliam: nempe vires adauget, confirmat, roborat, consolatur cor humanum. O utinam hoc genus consolationis afflicti omnes intelligerent? Utinam scirent vel experirentur potius, quid illud sit, quod sæpe canimus: *O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recollitur memoriæ passionis ejus, mens impletur gratia et futura gloriæ nobis pignus datur.* Cur Martyres sancti tanto fervore, tanto ardore, tanta alacritate currebant ad ignes, ad cruces, ad rotas, ad bestias? Cur non exiguas brevesque molestias ferre non possumus? An non ex eo, quod illi pane isto celesti assiduo alebantur? Nos vero oblitii sumus comedere panem nostrum, cum Panis sit, qui cor hominis confirmat. Intelligebat hoc Beatissimus martyr Cyprianus, et ideo ad sanctum Cornelium scribens, etiam lapsis, quibus alioqui Ecclesiastica disciplina pacem et communionem longissimo tempore denegabat, instante persecutione Corpus Dominicum dandum esse censebat: «Stutueramus, inquit, ut qui in persecutionis infestatione supplantati ab adversario et lapsi fuissent, ac sacrificiis se illicitis maculassent, agerent diu penitentiam plenam, et si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub ictu mortis acciperent; sed cum videamus diem rursum alterius infestationis appropinquare cœpisse, communicatio illis a nobis danda est, ut quos excitamus et exhortamur ad prælium, non inermes et nudos relinquamus, sed protectione corporis et sanguinis Christi muniamus.» Nam idoneus esse non potest ad martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad prælium, et mens deficit, quam non accepta Eucharistia erigit et accendit. Intelligit etiam hoc hostis humani generis diabolus, atque ideo tantum per ministros suos ubique laborat, ut præsidium nobis hujus utilissimi ac saluberrimi sacrificii possit cripere. Neque vero per hæreticos solum, sed etiam per seipsos omnibus, quibus potest, modis suadere conatur, ut quam rarissime, ut semel in toto anno, et tunc coacti, et compulsi Ecclesiasticis legibus et censuris ad mensam Domini accedamus: ut eo modo, videlicet longa inedia debilitatos et fractos facile ipse prosternat, et

in quælibet vitiorum abrupta præcipitet. Quam vero multis id non suadet solum, sed plane etiam persuadeat, imbecillitas hominum nostri sæculi perspicue nobis ostendit, qui nullis tentationibus, quantumvis levibus et exiguis, imo nullis diaboli tyrannicis imperiis resistere posse videntur. Imperat dæmon, ut currant ad spectandas vanitates, et statim currunt. Jubet, ut crapula et ebrietati se debant, et semper obtemperant. Jubet, ut impudicos oculos in omnes feminas, quas vident, sine ullo timore defigant, et libentissime faciunt. Jubet, ut in animo suo turpissimas atque obscenissimas formas depingant, et imaginem Dei commaculent, atque inde in libidinem concitant, contumelia afficiant corpora sua, et nunquam non obediunt. Jubet, ut acceptas injurias, nunquam dimittant, et conceptum odium nunquam deponant, et diligenter observant. Jubet, ut avaritiæ et ambitioni fideliter serviant, et plusquam fideliter serviunt. Denique quicquid dicit, credunt: quicquid jubet, faciunt. At si ad mensam Domini cum debita præparatione frequenter accederent, evaderent profecto brevi tempore fortiores. «Surgerent enim, ut Chrysostomus ait, tamquam leones ignem spirantes, Diabolo formidolosi, assuescerent præliari prælia Domini; nec solum discerent hosti resistere, sed etiam provocare et vincere, et gloriosos triumphos palmasque referre.» «Festinate ergo, ut D. Ignatii verbis concludam, ad sacram Eucharistiam frequenter accedere. Cum enim hoc agitur, expelluntur Satiæ potestates, qui actus suos convertit in ignitas sagittas ad peccatum.»

PARS SECUNDA.

Arma militiæ Christianæ, quæ non minus contra aperta tela miseriarum, quam adversus occultas insidias prosperitatis valent, ab Apostolo Paulo in epistola ad Ephesios septem enumerantur: cingulum castitatis, gladius verbi Dei, galea salutis, lorica justitiæ, calcei penitentiæ, evangelium pacis et clypeus fidei. Ac de primis quidem sex armis hactenus disseruimus; unus clypeus superest, quem si hodierna die breviter exponamus, instituta de tribulatione disputationis finem, adjuvante Domino, imponemus.

Quis igitur est clypeus Christiani? Fides. Sic enim Apostolus in epistola ad Ephesios

loquitur : *In omnibus sumentes scutum fidei.* Et Apostolus Petrus : *Adversarius vester diaboli tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide.* Et Apostolus Joannes : *Hæc est, inquit, victoria, quæ vincit mundum, fides nostra.* Fides igitur est clypeus. Dicitur vero, nisi fallor, propterea clypeus, quod totum hominem tegere atque armare possit. Galea salutis solum tegit caput, lorica iustitiæ solum pectus, calcei poenitentia solos pedes : at clypeus fidei et pectori opponi, et erigi ad caput, et demitti ad pedes, et omnium denique hostium telis quacumque ex parte veniant, objici potest. Hinc enim Apostolus clypei hujus utilitatem demonstrare volens, non inquit, in aliquo, sed *In omnibus sumentes scutum fidei : in quo possitis, non aliqua, sed omnia tela nequissimi ignea extinguere.* Et David : *Scuto circumdabit te,* hoc est, totum legit ac muniet *Veritas ejus,* quibus verbis non solum utilitas, sed usus etiam clypei explicatur. Quis enim est usus clypei? Quomodo nos in prosperitate et tribulatione defendit? Nempe ostendendo ac proponendo aliquot veritates.

Ac ut a prosperitate incipiamus. Prima veritas, quam fides docet, est, alia quedam bona post hanc vitam inveniri, quibus ista terrena et instabilia comparata, non modo non magna vel diuturna bona, sed ne bona quidem dici posse videantur. Est enim fides persimilis perspicillis, quibus utuntur ii, qui aciem oculorum debiliorem habent. Multos invenimus, qui sine perspicillis nihil ferre vident, præter ea, quæ habent ante pedes : et quæ adeo magna et crassa sunt, ut non solum videri, sed etiam tangi queant. Si vero perspicillis uti velint, longissime vident, etiam cruce minutissimas in verticibus turium facile discernunt; tales sunt omnes homines, si spirituales oculos considerare velis. Nihil enim per se vident, nisi res istas corporeas, quas etiam canes, et equi vident : utpote, dulce esse bene comedere, bene bibere, bene dormire, libere vagari, luxuriari, oliari, ludere. At si fidei perspicillis utantur, si Scripturas fideliter legant et sapienter intelligant, nec aquilæ, nec lynceæ tam procul respicere poterunt : Videbunt enim ultra omnes cælos, ultra omne tempus, ultra omnem rerum corruptionem et mutationem, bona quedam divina, perpetua, solida, stabilia, permanentia, quæ præparavit Deus diligentibus se : et tunc facile erit ista

bona presentia et caduca contemnere. Nam quis non facile spernat gloriam, quæ usque ad nubes non pertingit, et in puncto temporis evanescit, si gloriam illam fidei perspicillo intuentur, quæ transcendit omnes cælos, et cum ipsa æternitate contendit? Atque idem de aliis presentibus bonis dictum esse intelligatur.

Altera veritas est, quod omnia presentia bona tribus gravissimis vitis laborent, quod humanam durent, quod mentem non satient et quod ad ultimum exactissimam rationem de eis Domino reddere nos oporteat. Quod parum durent, quamquam usus quotidianus id satis ostendat, docet etiam S. David : *Vidi impium, inquit, exaltatum et elevatum sicut cedros Libani, et transivi, et ecce non erat : quæsi vi eum, et non est inventus locus ejus.* Hinc Isaias et beatus Jacobus et beatus Petrus hominis gloriam feno comparandum putaverunt, quod mane floret, ad meridiem exsiccatur, et ad vesperam cadit. Sanctus vero David non solum gloriam, sed ipsum totum hominem feno comparavit : *Mane, inquit, sicut herba transeat, mane floreat et virescat, vespere decidat, induret et arescat.* Mane, inquit, hoc est, in pueritia homo sicut herba viridis apparet, sed non diu permanet in eo statu, transit ad meridiem juvenutis et tunc viget nonnihil ac floret : sed neque ibi diutius consistere potest, transit ad vesperam senectutis, et tunc demum decidit, moritur, ex homine fit cadaver, quod a cadendo dictum est, tunc induratur et arescit. Nam neque cadaver in suo statu diu permanet. Initio est utrumque calidum, et moveri ac tractari potest : sed paulo post frigescit et duratur, atque ad ultimum in aridum pulverem convertitur totum, et sententia Domini adimpletur : *Pulvis es et in pulverem reverteris.* Itaque et ipse homo, et omnis ejus gloria atque prosperitas brevissima sunt, et tamen valde longa ac diuturna esse se simulant, et stultos homines sæpe decipiunt. Similia esse mihi videntur omnia ista presentia bona tortoribus et carnificibus. Quid tortor facit? Habet jam reum in theatro, habet nudum gladium jam in manu, jamjam est percussurus, et tamen dicit : Ne timeas, esto bono animo, recita *Pater noster,* non feriam donec absolveris. Incipit ille, *Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum.* Sed vix ad medium pervenit, et carnifex eum occidit. Ita prorsus non absumus quandoque tres dies a morte, paulo post sumus omnia

relicturi, et tamen mundos et caro non desinunt longissimam nobis vitam promittere, atque adhortari, ut simus hilares, ut «*Coronemus nos rosis et unguentis impleamus : ut nullum sit pratum, quod non pertranseat luxuria nostra : ut ubique relinquamus signa lætitiæ, et quando minus cogitamus repente obtruncamur et morimur.*

Jamquod eadem ista bona non solum brevia et fugacia, sed etiam anxia et vacua sint, et humanam mentem explere et satiare non possunt, solis luce illustrius est. Sicut enim pauci dies comparari non possunt cum æternitate, neque pauca guttæ roris cum aquis totius maris, ita nec omnia ista bona, quæ parva et exigua sunt, cum animorum et mentium nostrarum capacitate, quæ est infinita. Itaque nemo est tam dives, qui non cupiat esse ditior. Sicut hydropici, qui licet toti pleni sint aquis, semper tamen sitiunt : et sicut de laboribus Herculis fabulantur poetæ, hydra humanæ cupiditatis nunquam unum caput amittit, quin alia septem emittat : nec unquam fons concupiscentiæ uno in loco obstruitur, quin in aliis multis erumpat. Sed quamquam tam opibus, quam voluptatibus, quam honoribus et dignitatibus commune est, non satiari, tamen singuli quodam modo in honoribus convenire videntur. Honor enim si quid habet boni, id totum in eo est, qui exhibet honorem : ad eum vero cui honor exhibetur, nihil transit præter tenuissimum quemdam fumum. Pascere igitur si potes, explere, satiare, pinguesce isto tuo tam excellenti cibo. Valde profecto spiritualis est, qui tam subtili cibo alii potest. Relinquamus, quæso, auditores, relinquamus fumum halecibus istis fumosis, vel nigris illis hominibus qui purgant caminos, nos vero solidum cibum, non fumum quæramus. *Quare appenditis argentum non in panibus, et laborem vestrum non in saturitate?* Quæ ista stultitia est? Quis vos fascinavit? Quid vobis prodest tantis laboribus et sudoribus emere fumum qui satiare non potest? quin potius laboratis et sudatis, ut ad veram gloriam, ad veram beatitudinem et felicitatem aliquando perveniatis.

Sed postremo, quod omnium gravissimum est, præterquam quod humana prosperitas nec diu durat, nec animum satiat, sumus de ea exactissimam rationem reddituri. Auditis hebdomada superiore, quo pacto Judas Dominum prodiderit, accessit, osculum dedit, salutavit : *Ave Rabbi.* Salve, inquit, Ma-

gister, atque interim Judæis flagellandum et crucifigendum tradidit. Ita nobiscum mundus et caro et demones agunt : blandiuntur dum hic sumus, delicias et voluptates varias proponunt, ut eo modo funibus peccatorum nos constringant, et reos æternæ pœnæ apud Deum efficiant. Veniet enim dies Domini, ad eum tribunal velis nolis pertraheris, dicetque tibi : *Redde rationem villicationis tuæ.* Tot beneficia, tantas opes, tot honorum titulos a me accepisti : cur, putas? *Ut posses luxuriari liberius? Ut carnem tuam delicate nutres? Itane bona mea, quæ tibi credideram dissipasti? Quid ille miser tunc respondit? Et tamen in his rebus, quæ tanto cum animæ periculo possidentur, ita omnes homines gloriantur, ut perpetuo contentandam ac certent, quis eis magis se onerare, quis periculosius vivere, quis ad inferos celerius pervenire possit.*

Veniamus nunc, si placet, ad tribulationem. Quomodo nos in tribulatione clypeus fidei et veritatis protegit? Ad eum modum, quo protegit in prosperitate : nimirum quasdam alias veritates proponendo. Quæ est veritas prima? Quod nulla sit major tribulatio quam peccatum. Itaque cum vel inopia vel morbus vel quævis ærumna et calamitas alia te ad iracundiam provocat vel ad furtum faciendum invitat, vel certe ad desperationem conatur adducere, objice continuo clypeum, statim cogita apud te, quod si peccatum illud feceris, ad quod tribulatio te impellit, non solum non minuetur, sed etiam augebitur miseria, et de levi brevique molestia in gravissimam et sempiternam incidet : et similis illis pisciculis eris, qui dum fringuntur in sartagine, et ardorem olei tolerare non possunt, de sartagine saltant in ignem.

Altera veritas est, quod nulla unquam tribulatio ad nos venit, quæ per manus Dei prius non transeat. Et certe posset Deus, si vellet, impedire, et sine duobus impediret, nisi nobis utilissimam eam esse judicaret. Magis enim ipse nos diligit, quam ulla mater unicum filium suum. Si hostem haberes, qui te veneno de medio tollere vellet, non posset autem id nullo modo facere, nisi cum parentibus tuis communicato consilio, et nisi venenum ab illis acciperet, quam secure atque in utramque aurem dormire. Quomodo enim fieri posset, ut parentes tui cum hoste tuo in necem tuam consentirent, et non potius pro veneno saccharum tibi darent? Ita prorsus, auditores, diligit nos Dominus Deus

noster: et sic nos diligit, ut proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus illum tradiderit. Nihil vero possunt in nos, neque homines, neque Dæmones, neque cælum, neque terra, nisi vel imperante vel permittente Deo. Ex quo facile nobis persuadere possumus, si Dei gratiam atque amicitiam bene vivendo conservare studebimus, nunquam Deum esse permissurum, ut in ulla calamitates et molestias, nisi utiles et salutare incidamus.

Jam tertia veritas est, quod Deus, cum sit justus et sapiens, res omnes humanas non minus prudenter, quam suaviter administrat: et sicut iudices mundi non statim atque reos in manibus habent, sententiam profertur: sed graviter et mature procedunt, examinant testes, considerant causam, tormentis, et cruciatibus eliciunt veritatem, sæpe etiam homines innocentes questionibus admovent, ut contraria parti satisfiat: ac tum demum cognita causa et rebus cæteris diligenter peractis, certa die sedentes pro tribunali sententiam dicunt: sic etiam Deus audit nunc accusationes, et querimonias variæ, examinat testes, præparat mundum ad iudicium: quandoque etiam innocentes torqueri atque affligi permittit, ut parti contrarie satisfiat: at ubi advenerit iudicii dies, tunc sententiam ultimam, justissimam ac quæssimamque pronuntiabit, et omnia, quæ perturbata et confusa nunc esse videntur, in optimum statum atque ordinem redigi disponique videbimus. Itaque sicut ii stulti sunt, qui cum litem et causam suam apud optimum et sapientissimum iudicem disposuerint, tamen antequam lata sententia sit, de iudice conqueruntur, ac dicunt: Iste iudex nihil boni faciet: ita stulte atque improbe faciunt, qui Dei sententiam iudiciumque preveniunt, et in hoc sæculo vel de malorum prosperitate vel de sanctorum afflictionibus offenduntur. Si figuli officinam intrares, quod exemplum etiam beatus Augustinus ad rem istam illustrandam adhibuit, et massam lutum pertractantem, et rotam illam suam vertentem videres, atque ab eo cum quævis quid ageret et ille poculum se facere responderet, tu illum irridens dicere, quis te docuit facere pocula? Non ita fiunt: ista enim lutum massam nullam habet poculi figuram. Quid figulus diceret? Tu nimis festinas, expecta parumper, respice finem, sine rotam adhuc aliquandiu agitari, et tum iudica si velis an ita fiunt pocula. Pari ratione impe-

riti homines sæpe dicunt, non est iustitia, non est providentia apud Deum. Omnia converso ordine fieri videmus, qui bene agunt, affliguntur: qui perverse atque scelerate vivunt, maxime triumphant ac florent. At quisnam es tu, qui Deum docere velis? Sine rotam hujus sæculi adhuc paulisper versari. Veniet tandem iudicii dies, tunc rota sistetur, tunc videbis vasa facta in honorem et vasa in contumeliam et nullum malum imputum et nullum bonum irremuneratum. Hoc igitur fides Christiana nos docet, quicquid in mundo fieri videmus, nunquam esse de Dei iustitia, aut providentia murmurandum.

Quarta veritas est, neminem esse nostrum, qui peccator non sit. Nam *In multis offendimus omnes*. Et: *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est*. Legite sacras Scripturas, et aperte videbitis sanctissimos etiam viros, ut Tobiam, ut Daniælem, ut Mardocheum, ut Martyres Macchabæos, ut omnes Prophetas, semper causam tribulationis in propria vita retulisse. Cum igitur vel sæculo hoc vel in futuro peccata puniendi et castiganda sint, quis non libenter cum sancto Habacuc Propheta dicat: *Ingrediarur putredo in ossibus meis et subter me scateat: ut requiescam in die tribulationis?* Et cum Beato Augustino: *Hic ure, hic seca, ut in æternam parcas?* Deinde si, ut Beatus Cyprianus adversus Demetrianum scribit, homo hominem parere sibi et obedire compellit, et cum nobis eadem sit sors nascendi, conditio una moriendi, corporum miseria consimilis, animarum ratio communis, æquali jure et pari lege vel veniatur in hunc mundum, vel de hoc mundo postmodum recedatur: tamen errata servorum homines ferre non possunt, et ea carceribus, vinculis, verberibus puniunt: quid mirum, si Deus, cuius imperio cuncta servire atque ad nutum parere debent, tam crebra hominum vitia atque scelera aliquando punire velit? Et si tam sæpe nos ille peccantes sustinuit, nonne æquum est etiam, ut nos etiam aliquando flagellantem sustineamus? «Sustinuit te Dominus», inquit Bernardus, sustine tu Dominum: viriliter age, et omnia recte succedere tibi videbis.»

Quinta veritas est, fuisse quidem olim ignobiles et viles tribulationes, sed jam in Christo summum decus atque ornamentum consecutas esse. Ipsæ enim septem illæ mu-

ieres sunt, de quibus Isaias loquitur, cum ait: *Apprehendent mulieres septem virum unum, dicentes: Panem nostrum comedemus, vestimentis nostris operiemur, tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum*. Ita enim videtur factum: tribulationes, fames, sitis, nuditas, mors, injuria, labores contemnebantur, despiciabantur, et tamquam si pestem afferrent, vel essent propter aliquod scelus excommunicatæ, fugiebantur et fugabantur ad omnibus. Quid igitur ipsæ fecerunt? Ad Christum accesserunt, et eum simul omnes apprehenderunt, atque dixerunt: *Panem nostrum comedemus, vestimentis nostris operiemur*, hoc est, naturam et formam nostram retinebimus, fames erit fames, sitis erit sitis, mors erit mors, et injuriæ erunt injuriæ, tantummodo adhareamus tibi, et bene erit nobis: *Aufer opprobrium nostrum*. Fecit id Christus, et complexus omne genus tribulationis summum eis splendorem ac nobilitatem tribuit, ita ut postea innumeri sancti Martyres et Confessores, non solum non fugerint, sed etiam quæsierint summo studio tribulationes. Et quamquam mundus ferre id non possit, sed irascatur, sed fremat, vociferetur et clamet: Fugite laborem, fugite ignominiam, fugite paupertatem: persequimini otium, divitias, pulchras vestes, voluptates, dignitates; tamen clamat etiam Christus, qui patrociniū suscipit tribulationum, et ut melius exaudiatur, locum editum ascendit: ex illa cruce clamat, mendacem ac fallacem esse mundum, cuius insipientia vel ex eo cognosci potuit, quod Barrabam latronem et seditiosum donari sibi maluit, quam ipsum vitæ et salutis auctorem. Et quid est, quod Christus inde clamat? *Vae vobis, qui ridetis nunc, quia flebitis*. *Vae vobis, qui habetis consolationem vestram in hoc sæculo; et: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*. *Beati estis cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me, Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis*. Si reges et Principes mundi omnes una die purpuram et sericum exuerent, et pannosis et rusticanis indumentis vestirentur, nonne id omnes homines, atque aulici in primis imitari vellent? Nonne jam plures rusticus pannus, quam holosericum fletet? At nunc summus orbis monarcha, princeps regum terræ id fecit, induit

vestem tribulationis, et quod antea rusticum sagum, nunc regia chlamys effecta est: cur igitur nos servos et famulos tantopere pudet principem nostrum imitari? Cur nobis gloriosum non ducimur aliquid pati, et in paupertate et labore vivere eum id tantopere in nostro Rege atque imperatore laudemus?

Sed ad sextam et postream veritatem veniamus. Quid postremo fides Christiana nos docet? Id docet, non solum non contemnendas, sed etiam magnificandas esse tribulationes, quippe quibus regnum cælorum, et summi honores atque opes comparerentur. Legimus enim B. Franciscum, cum esset aliquando nudus, et urgente frigore a quodam per jocum interrogaretur, an vellet aliquid sudoris vendere, eum graviter et sapienter respondisse: «Tibi quidem non vendam, qui eum contemnis, sed Christo, qui magno pretio illum emit.» Merces enim, auditores, non bene venduntur, ubi magna earum est copia. Quocirca in hoc sæculo, ubi nullus est, qui domi suæ non abundet tribulationibus, ipse ubique parvi fiunt, nec ullus in eis emendis unum obolum expenderet, etiamsi totius mundi tribulationes afferrentur. At in cælo, ubi nunquam toto anno ullæ concipiuntur tribulationes, sine dubio magni fiunt. Hinc primum ipse Christus gloriam illam cælestem tribulationibus emit. *Nonne oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam?* Deinde omnes sancti a Christo edocti, quibus pecuniis cælum vendatur, per multas tribulationes in regnum cælorum intraverunt. Neque vero tribulationes solum pecuniæ sunt, quibus emitur cælum, sed etiam sacrificium suavissimum, quo nunquam non placatur Deus. Ipsæ sunt abominaciones illæ Ægyptiorum de quibus Moyses dicebat in Exodo: *Abominaciones Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro*. Quid enim magis abominatur atque execratur Ægyptus, hoc est, insipiens iste mundus, quam ærurnas et calamitates? Et tamen ista sacrificium sunt gratissimum Domino Deo nostro. Dicas avaro, bonam esse jacturam pecuniarum: statim abominatur. Dicas homini diviti bonam esse paupertatem, statim execrabitur. Dicas ambitioso bonum est despicere et contemni: nullo modo feret. Dicas luxurioso bonum esse jejunium, bonam sobrietatem, bonam castitatem; exhorrebit statim. At nos ista nihilominus, si sapiamus, libenter amplectemur, avidè suscipiemus, et abominaciones Ægyptiorum immolabimus Do-

mino Deo nostro. Ipse vero nobis pro paupertate divitias, pro ignominia gloriam, pro fame saturitatem, pro labore quietem, pro

exilio paradisum, pro morte vitam beatam et sempiternam reddet, cui honor et gloria in secula seculorum. Amen.

CONCIONES DUODECIM

IN PSALMUM XC.

Qui habitat in adjutorio Altissimi, etc.